

‘Wij krijgen *voetballe’s*’

KNVB ‘beweegt’ voetbalverenigingen schoolactief te worden

De KNVB heeft zich, samen met achttien andere sportbonden, aangesloten bij het project Sportaanbod voor het onderwijs (één van de deelprojecten uit het Beleidskader Sport, Bewegen en Onderwijs) waarbij NOC*NSF de projectbegeleiding uitvoert. De voetbalbond houdt zich voornamelijk bezig met de verdere ontwikkeling van twee sportkennismakingsmappen ‘Voetbal’, voor zowel primair als voortgezet onderwijs. Dit doet de KNVB in samenwerking met de SLO, het nationaal expertisecentrum leerplanontwikkeling.

Door: Mark Blankwater

Voetbalaanbod

De lesmap voor het basisonderwijs; ‘Wij krijgen voetballe’s’ is gereed en wordt momenteel op een aantal plaatsen middels pilots getest. Na de interne en externe testfase is de definitieve versie eind december 2011 gereed. Momenteel werkt de KNVB ook aan de lesmap voor het voortgezet onderwijs. De verwachting is dat deze lesmap in het

voorjaar van 2012 klaar is. Hiermee kunnen de verenigingen het onderwijs een passend voetbalaanbod bieden. De bovenliggende doelstelling hierbij is dat verenigingen (meer) samen gaan werken met het onderwijs en zodoende ‘schoolactief’ worden. Dit geldt overigens voor zowel veld- als zaalvoetbalverenigingen. In het verlengde hiervan investeert de KNVB in de ontwikkeling van

een structureel naschools zaalvoetbalaanbod voor het primair en voortgezet onderwijs (zie voorbeelden verder op in dit artikel).

School & Voetbal

Binnen dit project bouwt de KNVB verder op de ervaringen van School & Voetbal vanuit het project ‘Meedoen alle jeugd door Sport’. Met School & Voetbal wil de KNVB jongens en meisjes van de basisschool op een speelse manier laten kennismaken met voetbal en met de (zaal)voetbalvereniging in de buurt. Door het realiseren van een goede samenwerking tussen de school/scholen en de voetbalvereniging kunnen kinderen ervaren hoe leuk het is om te voetballen. Het daaruit voortkomende lidmaatschap is één van de mogelijkheden, maar zeker niet het enige doel.

Een traject School & Voetbal bestaat over het algemeen uit drie fases. In de eerste fase geven trainers van de vereniging voetbaltraining op de school binnen de gymles. In de tweede fase worden de kinderen uitgenodigd om deel te nemen aan de naschoolse activiteiten. Deze vinden direct na schooltijd plaats in de omgeving van de school; dit kan zijn op een Playground, een KNVB Cruyff Court of een gymzaal/sporthal. In fase drie kunnen de kinderen die enthousiast zijn >>

Voorzijde lesmap

GEBRUIK LESKAARTEN

IN HET VOLGENDE HOOFDSTUK STAAN DE BASISLESSEN PER LEEFTIJDSCATEGORIE WEERGEGEVEN. ELKE LEEFTIJDSCATEGORIE HEEFT EEN APARTE BASISLES. IN DE UITWERKING WORDT DEZE BASISLES EERST ALS EEN TOTAALOVERZICHT WEERGEGEVEN EN VERVOLGENS WORDT IEDER VOETBALSPEL BINNEN DIE LES AFZONDERLIJK TOEGELICHT. ELKE VOETBALLES BESTAAT DUS UIT 3 VOETBALSPELLEN EN ELK VOETBALSPEL HEEFT EEN EIGEN THEMA.

Iedere afzonderlijke voetballes is uitgewerkt in een leskaart. De opbouw van deze leskaarten hebben voor alle lessen een zelfde structuur.

Nummer van het spel, de groep waarvoor het spel bestemd is en de naam van het spel. Een plattegrond van de zaal-opstelling, inclusief de materialen en de spelers. Vervolgens wordt puntsgewijs beschreven: de organisatie, aantal spelers, materiaal, opdracht, regels en de tips voor de trainers. De tips zijn onderverdeeld in:

- Loopt 't
- Lukt 't bijna (makkelijker maken)
- Lukt 't goed (moelijker maken)
- Leeft 't (uitdagender maken)

Eventuele aanpassingen die lesgevers kunnen doen om de kinderen enthousiast te maken of te houden, zijn beschreven onder het kopje 'tips'. Onder het kopje 'Loopt 't' staan suggesties die te maken hebben met het aanpassen van de organisatie. Bij het kopje 'Lukt 't goed' staan tips die gericht zijn op situaties waarbij kinderen het voetbalspel nog niet zo goed kunnen. Bij het kopje 'Lukt 't goed' staan aanbevelingen wanneer het te makkelijk wordt voor de kinderen (dit zijn meestal de betere voetballers).

Deze beschrijving zijn zowel opgenomen in het basisdocument als in de kleine handzame boekjes die meegenomen kunnen worden in de zaal.

'Ik vond het erg leuk onderdeel te zijn van de totstandkoming van deze lesmap. De samenwerking met SLO en de KNVB heeft een bruikbaar eindproduct opgeleverd. Een lesmap voor iedereen die aan de slag wil gaan met voetballen op school.'

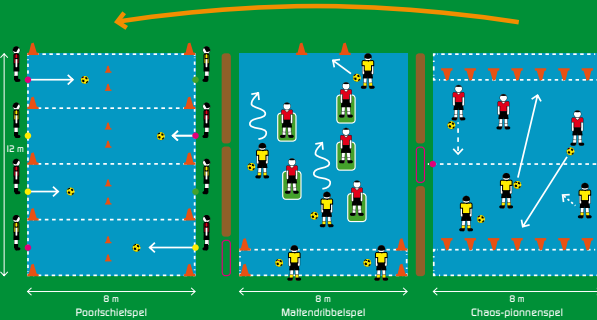
Stephan van Alderen, vakleerkracht bewegingsonderwijs (basischool 't Koggeschip)

GROEP 3/4

BASISLESSEN: IN DEZE PARAGRAAF STAAN DE VOETBALSPELLEN VAN GROEP 3/4 WEERGEGEVEN. IN HET VERVOLG VAN DE PARAGRAAF LICHTEN WE, VANUIT DE ZAALINDELING VAN DE BASISLES, ELK VOETBALSPEL AFZONDERLIJK TOE.

LEGENDA:

- foambal/plotbal
- kleine pion
- krijtteken
- turnmat
- grote pion
- wachtplak/kastdeel
- bank
- stippen
- leerlingen

VOETBALSPEL 2

MATTEN-DRIBBELSPEL

ORGANISATIE

- 1/3 gymzaal (8m x 12m)

AANTAL SPELERS

10 spelers (5 keepers, 5 dribbelaars)

MATERIAAL

- 5 foamballen en/of plotballen
- 4 pionnen (waarvan 2 fungeren als startlijn en 2 als doel aan het eind)
- 5 turnmatten (voor de keepers)
- 2 banken als afbakening van het speelveld
- 1 kastdeel als ballerverzamelpunt en voor de leeuwenstaartjes
- 8 leeuwenstaartjes (als beloning)

OPDRACHT

- Een dribbelaar probeert met de bal aan de voet tussen de matten door te dribbelen en daarna de bal in het doel te schieten.
- De keepers proberen de bal met de hand af te pakken als deze in de buurt van de mat komt.

REGELS

- De dribbelaars mogen tegelijk starten met dribbelen.
- Een dribbelaar scoort 1 punt wanneer hij de bal - zonder te worden afgepakt - naar de overkant dribbelt en in het doel schiet.
- Na het scoren pakt de dribbelaar de bal met de hand op en loopt via de bank terug naar de startlijn.
- Een keeper moet met beide knieën op de mat blijven.
- Wanneer de keeper de bal van de dribbelaar afpakt, doet hij de bal terug in het kastdeel en pakt hij 1 leeuwenstaartje.
- Wanneer de keepers alle 8 leeuwenstaartjes in hun bezit hebben wisselen de teams.

TIPS VOOR DE TRAINER

LOOPT 'T?

- Alternatieve wisselregel: keeper wisselt direct met de dribbelaar waarvan hij de bal heeft afgepakt.
- Aanstellen van een juniorcoach die het wisselen regelt en op de regels let.
- Bij minder ruimte dan 4 matten wijzigen in 4 keepers en 6 dribbelaars.
- Wisselen bij een lager aantal (bijvoorbeeld 5) verdiende leeuwenstaartjes (dit verhoogt de doorlooptijd).

LUKT 'T BIJNA? (MAKKELIJKER MAKEN)

- De ruimte tussen de matten groter maken.
- Een mat weghalen.
- De keeper moet met zijn buik op de mat blijven.
- De dribbelaars adviseren rustiger te lopen en de bal aan de voet te houden.

LUKT 'T GOED? (MOEILIKER MAKEN)

- De ruimte tussen de matten verkleinen.
- Dribbelaars moeten dribbelen met hun verkeerde been.
- Een keeper in het einddoel zetten.

LEEFT 'T? (UITDAGENDER MAKEN)

- Teamresultaat vergelijken, welk team heeft de meeste doelpunten gemaakt?
- Op tijd: hoe vaak lukt het oversteken in 2 minuten tijd? Welk team wint?
- Afvalrace, spelen zonder leeuwenstaartjes. Dribbelaars dribbelen tussen de matten door en proberen te scoren. Als de bal door één van de keepers wordt onderschept, neemt de dribbelaar plaats op de bank. De laatste overgebleven dribbelaar is de winnaar, vervolgens wisselen de teams.

VOETBALSPEL 3

BLOKJESVOETBAL

ORGANISATIE

- 1/3 gymzaal (minimaal 12m x 8m)

AANTAL SPELERS

- 10 spelers (3 spelende tweetallen en 2 wachtende tweetallen)

MATERIAAL

- 2 foamballen
- 3 x 2 foamblokjes als doel (rood, geel, blauw)
- Krijt (om te markeren waar de blokjes moeten staan; 30 cm uit elkaar)
- 3 x 2 lintjes ter aanduiding van de teams (rood, geel, blauw)
- 2 banken als afbakening van het speelveld en als wachtplek voor het een tweetal dat niet het veld verlaat
- 1 kastkop als wachtplek voor de langzittende wachters

OPDRACHT

- Het tweetal probeert de eigen blokjes te verdedigen en met de bal de andere blokjes om te schieten.

REGELS

- Het tweetal scoort door een blokje van een ander tweetal om te schieten.
- Het tweetal waar een blokje van wordt omgeschoten gaat uit het spel en geeft het lintje over aan het tweetal dat wacht op de kastdeel. Zelf sluit het tweetal aan op de bank.
- Het nieuwe tweetal mag pas het veld in als ze de lintjes hebben gekregen. Ze zetten de blokjes eerst rechtop en doen daarna pas mee aan het spel.
- De oude wachters gaan op de kastkop zitten en zijn daarna aan de beurt.
- De spelers op de bank houden zelf bij wanneer er gewisseld moet worden.

TIPS VOOR DE TRAINER

LOOPT 'P

- Eerst het spel met 1 bal opstarten en later pas de tweede bal toevoegen.
- Met 4 doeltjes spelen, 1 tweetal als wachter
- Bij 9 spelers zitten er telkens 3 spelers op de bank, dan wisselen de tweetallen steeds van samenstelling. Wie de bal rechtstreeks (te wild) uit het veld schiet is af en moet wisselen.

LUKT 'T BIJNA? [MAKKELIJKER MAKEN]

- Blokjes verder uit elkaar zetten; moeilijker om te verdedigen.
- Een derde blokje toevoegen om de scoringskans te verhogen.
- Maak met krijt een cirkel (doorsnee 2m) rondom de blokjes waar vervolgens buiten verdedigd moet worden.

LUKT 'T GOED? [MOEILIKER MAKEN]

- Maak met krijt een cirkel (doorsnee 2m) rondom de blokjes waar vervolgens de aanvallers in moeten dribbelen om te kunnen scoren.
- Degene die het langst in het veld staat, moet het middelste doel verdedigen (is het moeilijkste doel).
- Groter doel verdedigen, zodat de aanvalser beter zijn maatje in de gaten moet houden, zijn aanvalsactie moet doorzetten of moet komen verdedigen.
- Wisselregel: degene die scoort moet eerst verdedigen tot de ander heeft gescoord. Durf je als verdediger ook de aanval in te gaan?

LEEFT 'P [UITDAGENDER MAKEN]

- De speler die scoort verdient een leeuwenstaartje.
- Welk tweetal heeft na 5 minuten de meeste staartjes?
- Omgekeerde pion midden in het veld. Als een speler deze omschiet, dan moet het tweetal voor straf eruit.
- Wedstrijde tussen 3 teams. Welk team scoort het vaakst binnen 3 minuten?

VOETBALSPEL 1

3 TEGEN 3 MET 4 DOELTJES

ORGANISATIE

- 1/3 gymzaal

AANTAL SPELERS

- 10 spelers (3 teams van 3 spelers (rood, geel, blauw) en 1 scheidsrechter)
- Elk team bestaat uit 1 keeper en 2 spelers. Tijdens het spel spelen er telkens 2 van de drietalen. Er is 1 team wissel + een scheidsrechter.

MATERIAAL

- 1 plofbal
- 2 krijtlijnen (om twee keepeergebieden aan te geven; 2 meter diep)
- 4 grote omgekeerde pionnen en 8 kleine omgekeerde pionnen. Elk doel bestaat uit 1 grote en 2 kleine pionnen (breedte 1.20 meter)
- 12 lintjes; 4 gele, 4 rode en 4 blauwe (keeper heeft twee lintjes om)
- 2 banken en 1 kastdele om het speelveld af te bakenen

OPDRACHT

- De balbezittende partij probeert de eigen doelen te verdedigen en met de bal de pionnen (doelen) van de tegenpartij om te schieten.

SPELREGELS [UITLEG MET VOORBEELD]

- De scheidsrechter of juniorcoach maakt 3 gelijkwaardige teams.
- Niemand mag de bal met de handen spelen.
- In het begin met de keepers in het vak spelen en later uitbreiden.
- De keeper moet in het keepeergebied blijven.
- De ander spelers mogen niet in de keepeergebieden komen.
- Iedere omgevallen pion telt als punt; de pionnen worden weer rechtop gezet.
- Als de bal uit het veld gaat, haalt de scheidsrechter de bal op en krijgt de keeper van de andere partij de bal.
- Het team dat 3 keer scoort heeft gewonnen. Het winnende team blijft staan en het wachtende team komt in het veld.

TIPS VOOR DE TRAINER

LOOPT 'P

- Bij 9 spelers: 3 teams van 3 spelers maken. Het team dat aan de kant staat levert de scheidsrechter.
- Bij 8 spelers: 2 teams van 4 spelers maken. Beide teams hebben een wisselspeler. Bij elk doelpunt wisselt degene die gescoord heeft met de wisselspeler.
- Ander wisselsysteem, het verliezende team gaat wisselen.
- Een team mag maximaal 3 keer blijven staan. Wanneer een team voor de derde keer achter elkaar wint, moeten het wisselen.

- Degene die scoort wordt de nieuwe keeper.
- De spelers bepalen elke keer opnieuw wie de nieuwe keeper wordt.

LUKT 'T BIJNA? [MAKKELIJKER MAKEN]

- 3 doeltjes maken.
- Doeltjes vergroten door er pionnen bij te zetten.
- De keeper mag mee aanvallen (3 tegen 2).
- Aanwijzing geven aan keeper over het dribbelen bij de start van het spel.
- Aanwijzing(en) geven over het passen, vrijlopen of schieten.

LUKT 'T GOED? [MOEILIKER MAKEN]

- Doeltjes verkleinen door pionnen weg te halen.
- Aanwijzing(en) geven over het verdedigen.
- Wanneer de bal uit het veld gaat, is het een doelpunt voor de tegenpartij.
- De keeper mag ook met de handen de bal tegenhouden.
- De keeper mag ook buiten het keepeergebied komen (3 tegen 3).

LEEFT 'P [UITDAGENDER MAKEN]

- Winnende team krijgt een punt. Welk team haalt de meeste punten?
- Wanneer de bal uit het vak gaat, krijgt de tegenstander een punt.
- Wanneer een team scoort, moet het bij hun eigen doel een extra pion neerzetten.

geworden, deelnemen aan de proeftrainingen bij de verenigingen, met als uiteindelijk doel lidmaatschap van de (zaal)voetbalvereniging en structurele deelname aan de trainingen en/of spelen in de competitie. Gemiddeld genomen duurt een School & Voetbal traject tien weken. De organisatie blijft echter maatwerk. Dat leert niet alleen de ervaring, maar is ook wenselijk omdat iedere lokale situatie weer anders is. Tevens biedt School & Voetbal mogelijkheden voor specifieke aandacht voor doorstromen van meisjes in de naschoolse fasen en samenwerking met het Jeugd sportfonds.

School & Voetbal:

- Kennismaken met voetbal tijdens gymles
- Lesmap 'Wij krijgen voetballes' voor primair onderwijs
- Realiseren schoolactieve voetbalverenigingen
- KNVB ondersteuning in organisatie en op voetbaltechnisch gebied
- Realiseren doorstromen naar verenigingen
- Specifieke programma's voor meisjes en ouderparticipatie

Realiseren schoolactieve verenigingen

De doelstelling van een School & Voetbal traject is tweeledig. Enerzijds wil de KNVB kinderen en hun ouders kennis laten maken met voetbal en de lokale (zaal)voetbalvereniging. Daarnaast wil de KNVB verenigingen helpen om duurzame relaties met onderwijsinstellingen op te bouwen en blijvend 'schoolactief' te worden/zijn. Onderdeel van een School & Voetbal traject is dan ook de ondersteuning van de vereniging en opleiding van de trainers. Op deze manier kunnen de (zaal)voetbalverenigingen ook na afloop van het School & Voetbal traject in staat zijn de activiteiten in de toekomst zelfstandig voort te zetten.

Passend voetbalaanbod – nieuwe interventies

Naast het stimuleren van verenigingen om 'schoolactief' te worden in algemene zin, zijn er ook een aantal initiatieven die tot nieuw passend sportaanbod hebben geleid. Zo investeert de KNVB in de ontwikkeling van structureel naschools zaalvoetbalaanbod i.s.m. zowel basisonderwijs als voortgezet onderwijs.

Basisscholen competitie Zeeburg

De KNVB, zaalvoetbalvereniging FC GoldenStars en stadsdeel Zeeburg zijn twee jaar geleden gestart met een basisscholencompetitie in de wijk Zeeburg (Amsterdam). Dit nieuwe aanbod voorziet in de behoefte aan structurele naschoolse activiteiten voor kinderen in de wijk. Met als meerwaarde een competitievorm tussen de basisscholen uit de wijk en de mogelijkheid tot doorstroming naar de vereniging. Deze competitie biedt leerlingen de mogelijkheid om plezier te hebben in het zaalvoetbal en het tonen van hun zaalvoetbalkwaliteiten. Een ideaal platform voor kinderen om zich te ontwikkelen in de zaalvoetbalsport en te leren samenwerken met elkaar. Dit seizoen zijn er ruim 80 kinderen van tien scholen die deelnemen aan de competitie.

Scholencompetitie Voortgezet Onderwijs

In Rotterdam-Zuid is op donderdag 13 oktober de kick-off gegeven voor een scholencompetitie zaalvoetbal voor het voortgezet onderwijs. De KNVB, Rotterdam Sportsupport en zaalvoetbalvereniging TPP hebben voor dit project de handen ineen geslagen. Het doel van deze zaalvoetbalcompetitie is leerlingen, zowel jongens als meisjes, stimuleren om in georganiseerd verband te sporten. Scholen en verenigingen worden aan elkaar verbonden en spelen competitie, waarbij ze direct lid worden van de KNVB. Dit gebeurt vooral in wijken waar weinig reguliere sportverenigingen gesitueerd zijn. Soortgelijke competities zijn al gaande in o.a. Amsterdam, Utrecht, Haarlem, Haarlemmermeer, Drachten en Heerenveen en er zijn plannen in Alkmaar en Maastricht.

Lesmap

Verenigingen die al schoolactief zijn of dat willen worden, ontvangen van de KNVB een lespakket, dat in samenwerking met SLO is ontwikkeld voor leerlingen in het basisonderwijs. De lesmap bevat het stappenplan School & Voetbal, begeleidende lesbeschrijving, uitleg van de spelvormen, foto- en videobeelden etc. De KNVB heeft tevens een speciaal materialenpakket samengesteld, kindvriendelijk en veilig, welke het beschikbaar stelt aan de deelnemende verenigingen. Om de kwaliteit van uitvoering te vergroten en het verenigingskader te ondersteunen vindt er tenslotte ook deskundigheidsbevordering plaats voor de trainers van de vereniging en/of de combinatiefunctionarissen in de gemeente.

Samenwerking SLO

Voor het ontwerpen van de leskaarten heeft de KNVB intensief samengewerkt met de SLO. Het werd een zoektocht naar voetbalactiviteiten die passen bij kinderen in het basisonderwijs. Hoe kun je voetbalvormen zo aanpassen dat ze geschikt zijn binnen de gymlessen? Moeilijke factor hierbij is het bedenken van een geschikte voetbalactiviteit voor 30 kinderen in een kleine zaal. Dit op een wijze die de les betekenisvol en leuk maakt voor zowel de 'echte voetballer', als voor de leerling die niet zoveel met voetballen heeft.

Het vertrekpunt daarbij is het voetbal, van waaruit we aansluiting hebben gevonden bij de leerlijnen binnen het bewegingsonderwijs. Gedurende het proces is er veelvuldig overleg geweest met verschillende specialisten, zowel vanuit het onderwijs als de KNVB. Uiteraard zijn alle vormen meerdere malen getest op verschillende basisscholen in het land. Het is daarmee een lesmap geworden die vanuit de praktijk is ontstaan. Er is bewust gekozen om per leeftijdsgroep 'slechts' drie vormen uit te werken. Er vanuit gaande dat eenzelfde les een aantal keren wordt gegeven. Daarmee is een goede basis aan activiteiten ontstaan, die in de toekomst ongetwijfeld wordt uitgebreid met nieuwe vormen.

Informatie

De KNVB loopt met de aanpak School & Voetbal vooruit op het actieplan School & Sport, onderdeel van de nieuwe sportagenda 2012-2016 van NOC*NSF, en hoopt hiermee een bijdrage te leveren aan de sportieve gewoontevorming van kinderen in het basisonderwijs. Vanaf januari is de lesmap te verkrijgen, uiteraard voor verenigingen en het onderwijs, maar ook voor gemeenten en de combinatiefunctionarissen. Kijk voor meer informatie op <http://www.knvb.nl/sportenonderwijs> of stuur een e-mail sportenonderwijs@knvb.nl